

Gavrylov A.S., Vorobjova M.V. The Theoretical and Methodological Backgrounds of the Formation of Positive Attitude to Physical Education Among University Students

The article observes the theoretical and methodological principles of the formation of the university students' positive attitude to the physical education. It is underlined that sport activities of the students in higher educational establishments have to become the basis for the youth mass sport development, which can eventually not only induce sweeping changes in the attitude to physical education but also promote the sports lifestyle throughout young people. The author outlines the major tendencies of improving the physical education of the students in a classical university, including the following ones: active – sports and physical exercising and developing the functional systems of a human body; intellectual – mastering the theoretical and methodological aspects of physical education theory; sociopsychological – forming the general positive attitude to physical education; methodical and organizational – optimizing the use of different types of students' physical activities, combining them as well as confronting, refining the methods and the programs of the physical educational process.

Key words: physical education, healthy lifestyle, positive attitude to physical education, social factors, educational factors, socio-educational factors, psychoeducational factors.

Стаття надійшла до друку 20.02.2013 р.

Прийнята до друку 29.03.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Червонецький В. В.

УДК [378.011.3–051:796]:17.022.1

Н. О. Гайдук

**СУЧАСНИЙ СТАН ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО
ІМІДЖУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

Сучасний етап інтеграції України у світовий та європейський соціокультурний та освітній простір потребують модернізації вищої освіти, головною метою якої є створення умов для формування активної творчої особистості, її самореалізації та постійного вдосконалення Я-концепції, що є основою для створення професійного іміджу майбутнього вчителя фізичної культури.

Проблема професійного становлення майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах сьогодні набуває особливої актуальності. Основним критерієм роботи вишу є рівень підготовленості випускників, раціональне поєднання теоретичних знань з умінням застосовувати їх на

практиці, потреби вести пошук ефективних форм навчання, удосконалення програм, розробку нових навчальних методик.

Зокрема, Закон України «Про вищу освіту» передбачає створення таких умов навчання та виховання, які б забезпечували «можливість інтелектуального, морального, духовного, естетичного і фізичного розвитку студента, що сприяє формуванню професійно досвідченої, та вихованої особистості» [6, с. 75]. Вирішити це завдання можливо лише за умови єдності трьох складових вищої освіти – навчання, розвитку і виховання.

Залучення студентів до створення в уяві образу майбутньої професії може стати спонукальною силою, перетворитись у цілеспрямоване формування іміджу, справити емоційно-психологічний вплив на особистість, визначити цінності професійної діяльності вчителя фізичної культури та створити кар'єрне устремління в професійно-творчій діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання зазначеної проблеми особливої значущості набувають наукові пошуки щодо питань підготовки вчителя до майбутньої педагогічної діяльності. Зокрема, М. Дідик, А. Капська, В. Сластенін, Г. Сухобська, П. Щербань, В. Ягунов обґрунтували сутність і структуру педагогічної діяльності; В. Семиченко – її методологічні та психологічні особливості. Проблему формування педагогічної майстерності вчителя досліджували Є. Барбіна, Н. ЮБутенко, І. Зязюн, Л. Крамущенко, І. Кривоніс, Г. Сагач та ін. В. Баркасі, А. Карпова, А. Маркова, Л. Мітіна, І. Міщенко.

Багатьма науковцями професійний імідж розглядається як невід'ємна складова професійної культури вчителя, як механізм професійної та особистісної соціалізації. Поняття «імідж» увійшло до словників психології, педагогіки, політології, соціології та інших наук. Сучасними дослідниками імідж розглядається як образ, цілеспрямовано сформований суб'єктом та зорієнтований на самовідчуття [7, с. 5].

Незважаючи на значну увагу педагогів, психологів, філософів, науковців у галузі педагогіки та фізичного виховання до означеної проблеми, все ж окремі її кардинальні питання залишаються поки що нерозв'язаними. В науці не досліджувалися педагогічні умови ефективності формування професійного іміджу майбутніх учителів фізичної культури, ще не знайшли достатнього теоретичного обґрунтування й тому потребують наукового розгляду.

Дослідження виконується в рамках науково-дослідної роботи кафедри теорії і методики фізичного виховання ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Мета нашої роботи полягає у розгляді професійного іміджу майбутнього вчителя фізичної культури. Приділяється увага аналізу останніх досліджень у сфері іміджології та підкреслюється необхідність

внесення змін у навчально-виховний процес вищого навчального закладу з метою реалізації зазначених педагогічних умов.

Стрімкий розвиток сучасних педагогічних технологій вплинув на впровадження різноманітних методів та форм організації навчальної діяльності студентів, які спрямовані на формування професійно-педагогічного іміджу майбутнього фахівця. У контексті формування іміджу сьогодні значна роль відводиться не лише професійним знанням та вмінням, а й формуванню світоглядних орієнтацій особистості. Тому що вища освіта є цілісним комплексом навчально-методичної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури. Питання формування професійного іміджу, який є найважливішою складовою професійної компетентності, стає головним завданням у багатьох сучасних дослідженнях.

Професійна готовність майбутнього вчителя фізичної культури виступає як цілісний стан особистості, що виражає якісні характеристики її спрямованості, свідомості, професійної позиції, іміджу, рівня оволодіння професійно-педагогічними діями.

Розгляд професійного іміджу майбутніх учителів фізичної культури як чинника ефективної професійної діяльності зумовлює необхідність обґрунтувати деякі теоретичні аспекти окресленої проблеми. Передусім, з'ясуємо сутність головних ключових понять.

У психолого-педагогічних джерелах *імідж* (англ. *Image* – образ) трактують як:

- уявлення про людину, що формується на основі її зовнішнього вигляду, звичок, манери говорити, менталітету, вчинків тощо [2, с. 9];
- образ, що формується цілеспрямовано і має справляти емоційно-психологічний вплив на когось з метою популяризації, реклами тощо [5, с. 103]

У педагогічній науці є різні підходи щодо класифікації іміджу. Зокрема, за функціональним підходом виокремлюють такі види іміджу:

- особистісний – імідж педагога, зумовлений його внутрішніми рисами й особливими індивідуальними рисами;
- професійний – імідж вчителя, детермінований професійними якостями;
- бажаний – імідж, до якого прагне вчитель;
- дзеркальний – імідж, що відповідає його уявленню про себе;
- корпоративний – імідж школи, вищого навчального закладу, факультету тощо [4].

Імідж класифікують також за іншими параметрами: особистісний, професійний, корпоративний. Може бути як позитивний, так і негативний.

Структура іміджу вчителя передбачає наявність таких компонентів:

- внутрішнє «Я» (внутрішній образ вчителя, що відповідає обраному фаху й виявляється в його професійній культурі та мисленні,

емоційності й творчому на строї, привабливості та вишуканості, внутрішній стійкості й гідності, позиції та рівні мобілізації тощо);

– зовнішній вигляд учителя (засвідчує про ціннісні риси, які в гармонійному поєднанні з педагогічним артистизмом створюють позитивний образ учителя, сприяють формуванню гарного враження й репутації, допомагають виявити себе не тільки привабливою людиною, але й чудовим педагогом);

– використання вербальних і невербальних засобів спілкування (жести, міміка, пантоміміка, інтонація, магія слова, темпоритм мовлення педагога мають привертати увагу учнів до нього, викликати довіру і налаштувати їх на активну взаємодію).

Створення іміджу вчителя – довготривалий і складний процес. Його результативність залежить від передумов, специфіки та технологій формування Я-концепції особистості та інших чинників, що взаємозумовлені й взаємопов'язані між собою. Особливого значення у формуванні іміджу вчителя ми надаємо Я-концепції майбутнього педагога.

Під Я-концепцією розуміють динамічну систему уявлень людини про себе, яка охоплює як власне усвідомлення своїх фізичних, інтелектуальних та інших якостей, так і самооцінку і власне сприйняття зовнішніх чинників, що впливають на неї [1, с. 521].

Технологія формування іміджу майбутнього вчителя фізичної культури у процесі вивчення педагогічних дисциплін та під час різних видів педагогічної практики має спиратися на осмислення й усвідомлення студентами:

– «реального Я» (адекватна самооцінка майбутнім учителем себе, своїх особистісних рис, поведінки, ставлення до інших тощо);

– «ідеального Я» (уявлення про те, яким має бути ідеальний учитель, які риси мають бути йому притаманні);

– «антиідеального Я» (уявлення про риси, які «працюють» не тільки проти самого вчителя, а й проти навчального предмета, який він викладає, проти школи, у якій він працює, проти учнів);

– «професійного Я» (уявлення і самооцінка своїх професійних рис, мотивів і ціннісних установок, стилю організації педагогічної взаємодії тощо).

Аналіз психолого-педагогічних джерел дослідження засвідчує, що для формування іміджу вчителя фізичної культури важливе значення мають такі компоненти:

– когнітивний, який виражає знання й уявлення студента про себе;

– оцінний, який характеризує здатність до самооцінки того, що він про себе знає;

– поведінковий, який свідчить про те, як поводить себе людина відповідно до того, що вона про себе знає і як себе оцінює [3].

У процесі підготовки майбутнього вчителя фізичної культури необхідно приділяти увагу гармонійному розвитку педагогічних

здібностей студентів: виховних, дидактичних, комунікативних, організаційних, перцептивних, сугестивних; дослідних, а також науково-пізнавальних здібностей, емоційної стійкості, спостережливості, педагогічного оптимізму.

Рівень їх розвитку суттєво впливає на формування іміджу педагога. В основі формування іміджу лежить формальна система ролей, які людина виконує у своєму житті. Її доповнюють риси характеру, інтелектуальні особливості, зовнішні дані, манера одягатися тощо. Зогляду на це педагогічна техніка є не тільки важливим компонентом педагогічної майстерності, а й підвалиною формування іміджу педагога. У педагогічній техніці виявляється здатність до регулювання власного самопочуття, уміння вчителя використовувати свій психофізичний апарат, вербальні та невербальні засоби комунікації для виховного впливу на учнів. Власне завдяки цим умінням педагог створює свій професійний імідж (привабливість, культуру, приємні манери тощо).

Отже, під час вивчення студентами педагогічних дисциплін необхідно розвивати здатність до саморегулювання, культуру зовнішнього вигляду, культуру педагогічного спілкування, лексичне багатство майбутнього вчителя фізичної культури.

Імідж майбутнього вчителя фізичної культури створюється як на основі його реальної поведінки, так і під впливом оцінних суджень і думок про нього учнів, колег та інших учасників педагогічного процесу.

Формування іміджу майбутнього вчителя фізичної культури відбувається поетапно під час вивчення студентами загальних засад педагогіки, психології, спецкурсів, «Теорії та методики фізичної культури», спортивно-педагогічного вдосконалення, музично-ритмічного виховання та проходження педагогічних практик.

У процесі вивчення педагогічних дисциплін важливого значення треба надати розвиткові педагогічного цілепокладання, професійного мислення, педагогічної інтуїції, мистецтва педагогічної імпровізації.

Отже, на сучасному етапі для вчителя фізичної культури наявність професійного іміджу є необхідною умовою, яка дає йому змогу показати себе учням як професіоналом, водночас не нівелюючи людську індивідуальність, може бути засобом поліпшення успішності навчального процесу та якості відносин, що складаються в системі «вчитель – учень».

Ефективність створення професійного іміджу студентів педагогічних навчальних закладів залежить від уміння та здатності застосовувати стратегії, пов'язані з інноваційними педагогічними технологіями, та може бути забезпечена створенням необхідного середовища у вищому навчальному закладі, яке сприяє формуванню у студентів мотивації та інтересу до підвищення свого професійного рівня, розкриттям сутності та змісту формування іміджу.

Список використаної літератури

1. Дьяченко М. И. Психологический словарь-справочник / М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович. – М., 2001. 2. Калюжный А. А. Психология формирования имиджа учителя / А. А. Калюжный. – М., 2004. Вища освіта в Україні: реалії, тенденції, перспективи розвитку. – К., 1996. – Ч. 1. – 116 с. 3. Ковальчук Л. О. Організація педагогічної практики студентів класичного університету : компетентнісний підхід / Л. О. Ковальчук // Духовно-творчий потенціал студентської молоді : психолого-педагогічні проблеми формування та реалізації : матеріали III Всеук. наук.-практ. конф. 18-20 трав. 2006 р. – Рівне, 2006. – С. 69-73. 4. Ковальчук Л. О. Формування іміджу майбутнього вчителя у процесі вивчення педагогічних дисциплін в класичному університеті / Л. О. Ковальчук // Вісн. Львів. ун-ту. Сер.пед. – 2007. – Вип. 22. – Ч. 2. – С. 65–74. 5. Вища освіта в Україні: реалії, тенденції, перспективи розвитку. – К., 1996. – Ч. 1. – 116 с. 6. Закон України «Про вищу освіту» // Освіта в Україні. Нормативна база. – К. : КНТ, 2006. – С. 40-93. 7. Шепель В. М. Имиджелогия : Секреты личного обаяния / Шепель В. М. – М, 1997. – 473 с.], як результат зовнішнього сприйняття людини Панасюк А. Ю. Формирование имиджа / Панасюк А. Ю. – М, 2007. – 266 с.

Гайдук Н. О. Сучасний стан формування професійного іміджу майбутніх учителів фізичної культури

Розглядаються теоретичні передумови формування професійного іміджу майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах у сучасних умовах навчання, та формування структури самого іміджу вчителя-професіонала фізичної культури, компонентам зовнішніх та внутрішніх факторів його детермінації. Основна увага приділяється необхідності внесення змін у навчально-виховний процес вищого навчального закладу з метою реалізації виділених педагогічних умов.

Ключові слова: імідж, професійний імідж, майбутній вчитель, фізична культура, особистість, самоосвіта, самовиховання, самосвідомість, діяльність майбутнього вчителя фізичної культури.

Гайдук Н. А. Современное состояние формирования профессионального имиджа будущих учителей физической культуры

В статье рассматриваются теоретические предпосылки формирования профессионального имиджа будущих учителей физической культуры в современных условиях обучения, а так же формирования структуры самого имиджа учителя-профессионала физической культуры, компонентам внешних и внутренних факторов его детерминации.

Основное внимание уделяется необходимости внесения изменений в учебно-воспитательный процесс высшего учебного заведения с целью реализации выделенных педагогических условий.

Ключевые слова: профессиональный имидж, педагогические условия, деятельность будущего учителя физической культуры, учебный процесс, будущий учитель, физическая культура .

Haiduk N. O. Modern State of Professional image Formation in Future Physical Culture Teachers

The article considers professional image formation of future physical training teachers in modern conditions. The attention is paid to the problems of how to form the image structure of a professional teacher and the components of its outer and inner factors. The basic attention is given to the necessity of modification of teaching and educational process in a higher educational institution for the purpose of realization of the allocated educational conditions. Theoretical pre-conditions of forming of professional image of future teachers of physical culture are examined in higher educational establishments in the modern terms of studies, and forming of structure of image of teacher-professional of physical culture, to the components of external and internal factors. Professional image is viewed as an integral part of professional culture of a teacher, as a mechanism of professional and personal socialisation. Current researchers determine the image as the form, intentionally created by the subject and oriented on the self-sentiment.

Key words: professional image, educational conditions, activity of a future physical culture teacher, academic activity, future teacher, physical culture.

Стаття надійшла до редакції 18.02.2013 р.

Прийнято до друку 29.03.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Ротерс Т. Т.

УДК 796. 071. 4: 378

Д. В. Дроздов

**ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ МАЙБУТНІХ ТРЕНЕРІВ ІЗ
СУБ'ЄКТАМИ ПРОФЕСІЙНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЯК
ПЕДАГОГІЧНА УМОВА ФОРМУВАННЯ
ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ**

Сучасна гуманістична педагогічна думка спрямована на розкриття та поглиблене вивчення культуровідповідності та соціально значущих процесів наслідування людиною цінностей і норм поведінки, які визнані за зразки соціально-духовної та професійної майстерності. У галузі професійної освіти майбутніх тренерів відчувається брак досліджень, присвячених проблемі пошуку передаваних від генерації до генерації усталених форм світосприйняття й мислення, які б забезпечували